

Martin Nodl – Vladimír Urbánek (edd.), Josef Válka a myšlení o dějinách
Argo, Praha 2022, 198 s., ISBN 978-80-257-3912-9

Profesor Masarykovy univerzity Josef Válka (1929–2017) náležel k velikánům české historické vědy a humanitních věd obecně, což se výrazně projevilo na pracovním setkání zájemců o jeho osobu a dílo, které proběhlo 22.–23. 6. 2021 v Akademickém konferenčním centru Filosofického ústavu AV ČR. Většina příspěvků, které zde zazněly, se stala součástí kolektivní monografie, řadící se do známé edice nakladatelství Argo *Historické myšlení*, kde vyšla jako její 89. svazek. Martin Nodl se ve svém textu *Předbělohorský velkostatek jako laboratoř marxismu* zabýval Válkovými výzkumy poddanských vztahů ve starším raném novověku. Válka k tématu, vycházejícímu z jeho disertace, přistupoval pod vlivem marxistických výkladů historie, ovšem vnesl do něj právněhistorický přístup. Některými svými konstrukcemi se dostával do přímého názorového střetu se svými kolegy, odmítajícími model tzv. druhého nevolnictví. Jiří Němec se zaměřil na Josefa Válku jako na studenta a pedagoga Masarykovy univerzity. Jeho příspěvek ukazuje možnou cestu interpretace a využití studentských a zaměstnaneckých spisů v univerzitních archivech. V obou případech jsou Válkova studentská i zaměstnanecká léta zasazena do širšího kontextu. Roman Pazderský se soustředil na Válkovo bádání o Františku Palackém, o němž připravoval nikdy nevydanou monografii, vycházející z jeho habilitační práce. Nemělo se jednat o klasickou biografii, nýbrž spíše o jakýsi dialog mezi Palackým a marxistickou historiografií a současně reflexi nových historiografických metod v Československu 60. let, zejména přicházejících z francouzského prostředí. Milan Řepa se věnoval spolupráci J. Války s brněnským literárním časopisem *Host do domu*, v němž publikoval své historické úvahy. Vladimír Urbánek se soustředil na Válku coby komeniologa, který v převládajícím filosofickém diskurzu tohoto oboru zastupoval diskurz historický a prezentoval jej na uherskobrodských komeniologických kolokviích. Tomáš Malý se ve své kapitole *Manýrismus jako hledání cesty* zaměřil na Válkův zájem o historii kultury, především sociálně historickou interpretaci manýristického umění. Na T. Malého navázal Jan Horský, který se pokusil osvětlit koncepci kulturních dějin a koncept kultury, jimiž se Válka zabíral v 80. let minulého století. Poslední příspěvek z pera Tomáše Pánka sleduje Válkovu spolupráci s Českým rozhlasem, na jehož pořadech (a zejména na pořadu *Duchem, ne mečem*) se Válka aktivně podílel.

Stejně tak jako Josef Válka proplouval rozličnými tématy českých dějin od středověku do 19. století, obdobně tematicky pestrá je i tato monografie. Vnucuje se však otázka, proč autoři vydali pouze své přepracované referáty a nepokusili se na jejich základě společně vytvořit souhrnnou práci o Válkově životě, díle a myšlení. Zatímco některé z textů řeší podrobně některé aspekty Válkova díla a myšlení, jiné jsou spíše pouhými náčrtky případné budoucí rozsáhlejší práce. Je škoda, že se součástí knihy nestaly kolokviální příspěvky Veroniky Středové o vztahu Josefa Války k francouzské historiografii, Libora Jana o Válkově medievistickém bádání a o proměnách a konstantách Válkova myšlení v 60. letech od Tomáše Borovského. I přes určitou rozsahovou (nikoliv obsahovou) nevyváženost jednotlivých příspěvků se jedná o pozoruhodné dílo, reflektující rozličné aspekty života Josefa Války, které se do budoucna může stát základním odrazovým můstkem pro Válkovu biografii. Zároveň povzbuzuje čtenáře ke kritické reflexi a komparativní perspektivě studovaných pramenů, tak jako ji měl profesor Válka.

Jan Boukal

doi: 10.14712/23365730.2024.14